

Het Peil

Schoner Moer Hollandsche IJssel

Project Hollandsche IJssel
In 1996 tekenden 13 overheden voor de toekomst van de rivier en omgeving. Samen met bewoners, bedrijven en ontwikkelaars werken zij aan een schone en mooie Hollandsche IJssel. Het project omvat twee keer 20 kilometer rivieroevers. De uitvoering is klaar in 2010.

Uitgave: Projectteam Hollandsche IJssel > postbus 90602 > 2509 LP Den Haag > telefoon: 070 441 64 67 > fax: 070 441 79 96 > e-mail: hijssel@pzh.nl > PEILDATUM: FEBRUARI 2003

Bij nacht en ontij...

De watersnoodramp, nu 50 jaar geleden, wordt landelijk herdacht. In Zeeland, Zuid-Holland en Noord-Brabant richtte het water grote schade aan. Totaal verloren 1835 mensen het leven. In de Hollandsche IJsselstreek vielen 6 slachtoffers, uit Krimpen aan den IJssel en Ouderkerk aan den IJssel. De Groenendijk bij Nieuwerkerk aan den IJssel werd gered, maar sporen van de ramp zijn nog zichtbaar.

Rampnacht: Hollandsche IJssel

Schielands Hoge Zeedijk bleek niet hoog genoeg, in de nacht van zaterdag op zondag 1 februari 1953. Wat eeuwenlang de bewoners in de polder beschermde tegen het water, brak onder de orkaanachtige noordwesterstorm.

Nieuwerkerk aan den IJssel kende een actief dijkleger, met twee ploegen van circa 30 man. Het was een eer om daartoe te behoren. Met een depot vol zand, zakken en schoppen was het leger voorbereid op dijkdoorbraken. Doorgaans werden een of twee keer per winter de mannen opgeroepen om zandzakken te plaatsen bij hoogwater. Ook in de rampnacht stond iedereen paraat om bij controleposten de waterstand op te nemen. De vader van Maarten Molenaar was lid van het polderbestuur en commandant van het dijkleger. Hij ging die zaterdag om 20.00 uur van huis. Molenaar vertelt: "Mijn moeder, ik en de andere kinderen moesten bij de koeien blijven. Ik was net 14 geworden. We hadden nog geen radio. We wisten: het blijft tot morgen waaien en het wordt springvloed. Het dijkleger had vaak geoefend, de uitrusting – schop en oliepak – stond klaar. We hebben in spanning afgewacht." Later die nacht werd het dijkleger versterkt door vrijwilligers en een honderdtal mariniers. Om 5.30 uur 's ochtends werd de toestand onhoudbaar: de Groenendijk bij Hitland bezweek. Het gat besloeg 15 meter, te groot voor zandzakken. Volgens Molenaar was het een schipperseer om bij een dijkdoorbraak in het gat te varen. Aanvankelijk was de schipper Arie Evergroen huiverig om dit met zijn eigendom te doen. Burgemeester Vogelaar vorderde het schip in naam van de Koningin. Het schip werd dwars in de dijk gezet. Deze actie voorkwam dat het achterland met drie miljoen inwoners,

van Rotterdam tot Leiden, zou zijn ondergelopen. Het monument aan de Groenendijk herinnert hieraan. Anonieme helden zijn de mensen die 's nachts hebben geploterd met zandzakken. Molenaar: "En de dappere boodschapper, die met zijn paard in het aardedonker de smalle, modderige, onverharde dijk bereed tussen Capelle en Nieuwerkerk aan den IJssel. Hij zag dat het water over de dijk kwam: met gevaar voor eigen leven meldde hij dat." Aan de overkant bij Ouderkerk aan den IJssel brak de dijk. Hierdoor zakte het water de benodigde centimeters, maar kostte twee mensen het leven. De Stormpolderdijk in Krimpen aan den IJssel brak op zes plaatsen, waardoor vier mensen verdronken.

Een gedenkplaat met namen van overledenen is geplaatst aan de ingang van het Stormpolderdijk. Een boekje over de watersnoodramp in Krimpen aan den IJssel, geschreven door C. Loeve, is te koop voor € 5,- in de boekhandels en het Streekmuseum.

Documentatie geschiedenis Nieuwerkerk aan den IJssel: Oudheidkamer - Maarten Molenaar 's Gravenweg 8, 2911 CG Nieuwerkerk aan den IJssel Telefoon (0180) 312228

Polders en dorpen werden bij hoogtij beschermd door dijken en vloedplanken. In Moordrecht zien we dit nog bij dijkhuizen. Maar in de hongervinter van 1944 waren veel planken opgegaan als brandhout. Dat gebrek was niet tijdig verholpen. Echter, het was niet voldoende geweest om de ramp te voorkomen.

Het gebied dat zou zijn overstroomd als de Groenendijk was bezweken.

Weet u ...

... dat bij de watersnoodramp in 1953 ook 20.000 koeien, 12.000 varkens, 1750 paarden en 140.000 stuks pluimvee verdronken? Ruim 47.000 woningen, scholen, kerken en andere gebouwen werden vernield. 72.000 mensen moesten worden geëvacueerd. Circa 8% van Nederland stond onder water (150.000 hectare).

... waar het laagste punt van Nederland ligt? In de Zuidplaspolder, achter Schielands Hoge Zeedijk, op 6.74 meter beneden de zeespiegel.

... wat een wiel of waal is? Wanneer een diep gat achter de dijk zich vulde met water. In het oude gedeelte van Hitland en bij Gouderak bijvoorbeeld zijn nog wielen zichtbaar. Deze kunnen leiden tot een mooi element in het landschap met veel vis.

Wist u dat ...

... in 1273 Graaf Floris V van Holland oprichter was van het waterschap, om versnippering van de polder tegen te gaan? Schielands Hoge Zeedijk kwam daarmee onder toezicht van het Hoogheemraadschap Schieland.

... Capelle aan den IJssel in de 13de eeuw op zeeniveau lag? Door veenontginning en de komst van de windmolens rond 1500 zakte de bodem. Krachtig ontwateren veroorzaakte grote verschillen tussen het water en het achterliggende land.

... de geuzen onder leiding van prins Willem van Oranje in 1574 de dijken op verschillende plaatsen hebben doorgeprikt? Met behulp van het water uit de Hollandsche IJssel werd Leiden ontzet. Het monument in Capelle aan den IJssel, bij 't Zandrak, herinnert hieraan.

Hollandsche IJsseldata

31 maart sluiting nominatie H.IJsselsteen
9 april uitgave Het Peil 27

Bewuste bescherming

De Stormvloedkering Hollandsche IJssel werd vanaf 1954 gebouwd en in 1958 voltooid als eerste van de Deltawerken. De Algerabrug werd vernoemd naar de toenmalige minister van Verkeer en Waterstaat, J. Algera. Nooit meer zou een ramp als in 1953 kunnen ontstaan. Maar was deze stormvloedkering wel het directe gevolg van de rampnacht? Waterdeskundigen hadden al sinds 1900 gewaarschuwd voor de gevaarlijke situatie. Meneer van Hoven van Rijkswaterstaat bevestigde: "De plannen voor de stormvloedkering lagen al sinds 1951 in de kast en wachtten op een politiek akkoord. Door de ramp kwam de bouw in een stroomversnelling."

De Stormvloedkering Hollandsche IJssel sluit alleen bij extreem hoge waterstanden, om de normale scheepvaart niet te hinderen. Dit gebeurt circa drie keer per jaar, op aangeven van het patrouillerende dijkleger.

De dreiging van een hoge waterstand kan worden ervaren in gemaal Abraham Kroes in Moordrecht, waar een levensgrote peilschaal de verschillen aangeeft tussen N.A.P., de waterstand van de ramp (+ 3.84 m) en de hoogte van de Stormvloedkering Hollandsche IJssel en de Nieuwe Waterweg (+ 5.00 m). Deze bescherming is berekend naar een hoogwaterstand in Hoek van Holland eens in de 10.000 jaar.

Stormvloedkering Hollandsche IJssel en Algerabrug.

Op 1 februari 2003, de dag van de landelijke herdenking, werd een informatiebord over de watersnoodramp geplaatst aan de Groenendijk.

HET WEER

Vereenvoudigde weerkaart van zaterdag 31 januari 1953, 13.00 uur.
[BRON: HEMEL EN DAMPKRING, 1953]

Nomineren voor de H.IJsselsteen

Wie werkt het hardst om de Hollandsche IJssel en haar oevers mooier te maken? Bewoners die aspecten van cultuur en geschiedenis levend houden? Een bedrijf dat hart heeft voor de omgeving? Een vereniging met een origineel recreatievoorstel? Of de wethouder die knokt voor dat ene stuk natuur?

Nomineer uw eigen favoriet voor de H.IJsselsteen 2003!

De H.IJsselsteen is een speciaal vervaardigd glazen kunstwerk waarmee de Stuurgroep Hollandsche IJssel jaarlijks de MOOISTE bijdrage bekroont. Een onafhankelijke deskundige jury beoordeelt de inzendingen en reikt de prijs in juni 2003 officieel uit.

U kunt uw favorieten nomineren tot 31 maart 2003. Knip de bon hiernaast uit en vraag een nominatieformulier aan. Vergeet niet uw eigen naam en adres te vermelden.

In 2002 sleepte het Goudse chemieconcern Unigema de H.IJsselsteen in de wacht, door behoud van de schoorsteen van de oude kaarsenfabriek. "Ik vind het vanzelfsprekend dat we ons inzetten voor het behoud van het culturele erfgoed", aldus directeur Mathijs Pelma. "Dat is een element van ons bestaansrecht aan de rivier."

Stuur mij een officieel nominatieformulier

naam _____
adres _____
postcode en plaats _____

Stuur deze bon in een envelop naar:

Projectteam Hollandsche IJssel
Antwoordnummer 100
2509 WB Den Haag

Een postzegel is niet nodig.